

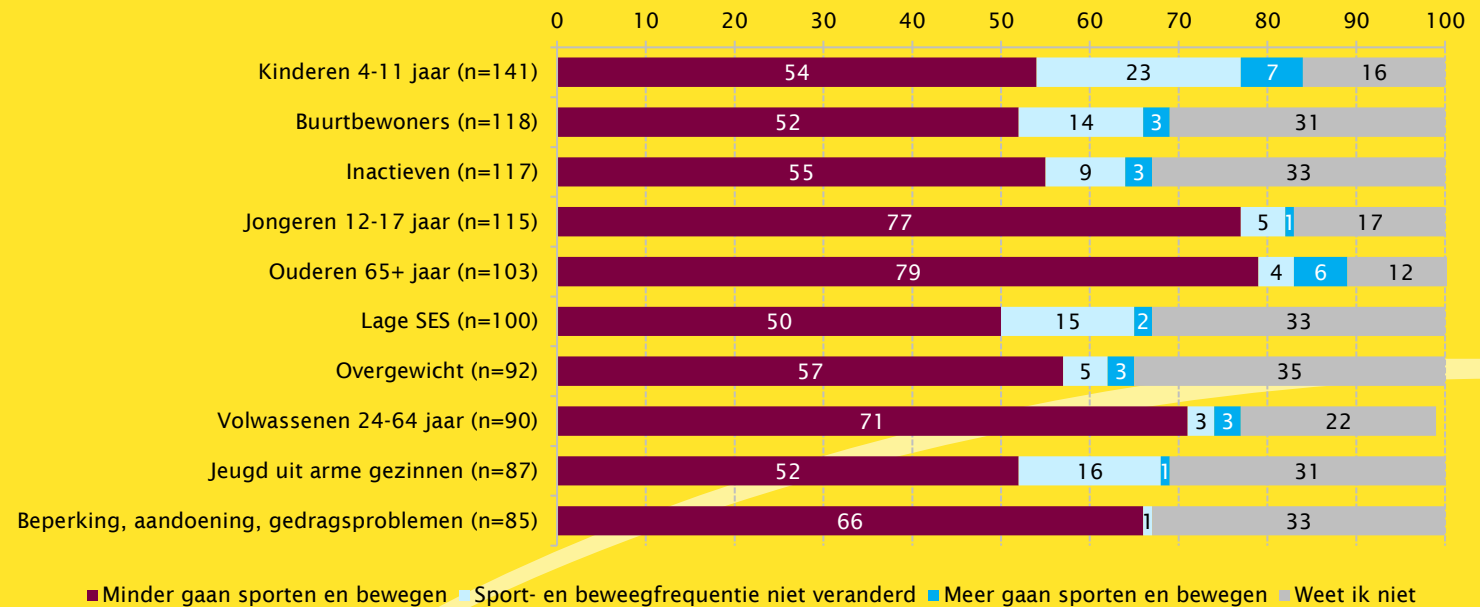
Sporten en bewegen in tijden van corona

Werkzaamheden van en sport- en beweegstimulering door buurtsportcoaches tijdens de coronacrisis

Factsheet 2021/16

Linda Ooms & Wikke van Stam

Figuur 1 Doelgroepen waarvoor buurtsportcoaches het vaakst worden ingezet en door de buurtsportcoaches waargenomen veranderingen in sport- en beweeggedrag binnen deze doelgroepen tijdens de coronacrisis (in procenten)

Bron: Mulier Instituut/Wij Buurtsportcoaches: online vragenlijst buurtsportcoaches, april 2021.

Door de coronacrisis neemt de aandacht voor een gezonde en actieve leefstijl toe, mede omdat regelmatig sporten en bewegen beschermt tegen de ernstige gevolgen van het coronavirus (Sallis et al., 2021). Desondanks zijn door het coronavirus en de verschillende coronamaatregelen vanuit de overheid (sluiting van binnensportaccommodaties, verbod op groepstrainingen, enz.) verschillende subgroepen in de bevolking minder gaan sporten en bewegen, zoals vrouwen met een niet-westerse migratieachtergrond en laagopgeleiden (Grubben & Hoekman, 2021; NOC*NSF, 2020; Schoemaker & De Boer, 2021). De sociale verschillen in sport- en beweegdeelname lijken daardoor vergroot.

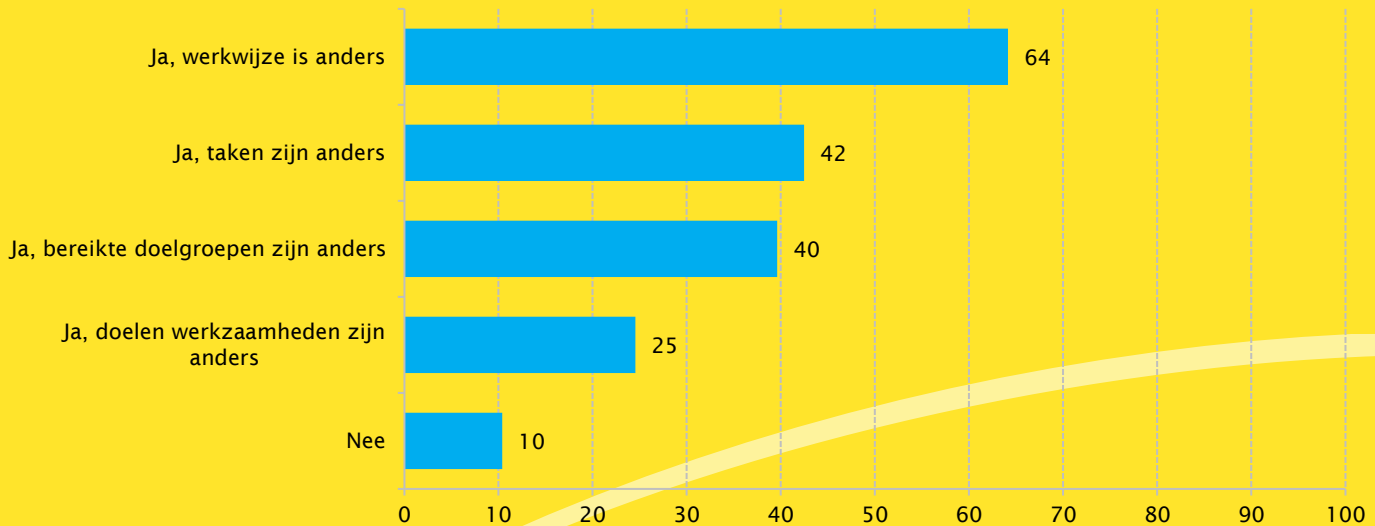
Sportambtenaren bij gemeenten zien ook dat verschillende groepen binnen hun gemeente zijn uitgevallen tijdens de coronacrisis. Dit heeft echter (nog) niet geleid tot extra aandacht voor sociale ongelijkheid in sport- en beweegdeelname in het gemeentelijk beleid (Ooms, 2021).

Buurtsportcoaches worden binnen gemeenten ingezet om sporten en bewegen onder inwoners te stimuleren. Zij kunnen juist (meer) ingezet worden om inwoners die minder zijn gaan sporten en bewegen weer te activeren

(Grubben & Hoekman, 2021). De eerste lockdown had veel invloed op de werkzaamheden van buurtsportcoaches. Ze besteedden meer tijd aan taken waar ze normaal niet aan toe komen (bv. administratieve taken en opleidingen) en pasten reguliere activiteiten aan de coronamaatregelen aan (bv. het aanbieden van digitale sportlessen i.p.v. fysieke groepslessen) (Van Stam & Heijnen, 2020). De vraag is of buurtsportcoaches tijdens de coronacrisis ook een afname in sport- en beweeggedrag van inwoners hebben waargenomen en wat zij en hun werkgevers precies hebben gedaan om inwoners (weer) in beweging te krijgen en houden.

Om hier meer inzicht in te krijgen zijn in april 2021 online vragenlijsten uitgezet: één onder werkgevers van buurtsportcoaches en een aparte onder buurtsportcoaches. De focus lag hierbij op de periode maart 2020-maart 2021, waarin sprake was van verschillende lockdowns en veranderende coronamaatregelen. De belangrijkste resultaten worden in dit factsheet beschreven.

Figuur 2 Wijzigingen in het werk van buurtsportcoaches in het afgelopen jaar als gevolg van de coronamaatregelen volgens werkgevers van buurtsportcoaches (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk, n=106)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten: online vragenlijst werkgevers van buurtsportcoaches, april 2021.

Buurtsportcoach ziet afname in sport- en beweeggedrag tijdens coronacrisis

Buurtsportcoaches worden ingezet om sporten en bewegen onder verschillende doelgroepen te stimuleren. De doelgroepen waarop zij het vaakst worden ingezet en waargenomen veranderingen in sport- en beweeggedrag binnen deze doelgroepen tijdens de coronacrisis worden gepresenteerd in figuur 1. Een (ruime) meerderheid van de ondervraagde buurtsportcoaches ziet dat de doelgroepen waarmee zij normaal binnen hun gemeente werken, minder zijn gaan sporten en bewegen tijdens de coronacrisis. Met name ouderen, jongeren, volwassenen en mensen met een beperking, chronische aandoening of gedragsproblemen, lijken hierbij getroffen. Deze waarnemingen zijn voornamelijk gebaseerd op praktijkervaringen en gevoel. Slechts een enkele buurtsportcoach kan dit onderbouwen met cijfers (niet in figuur).

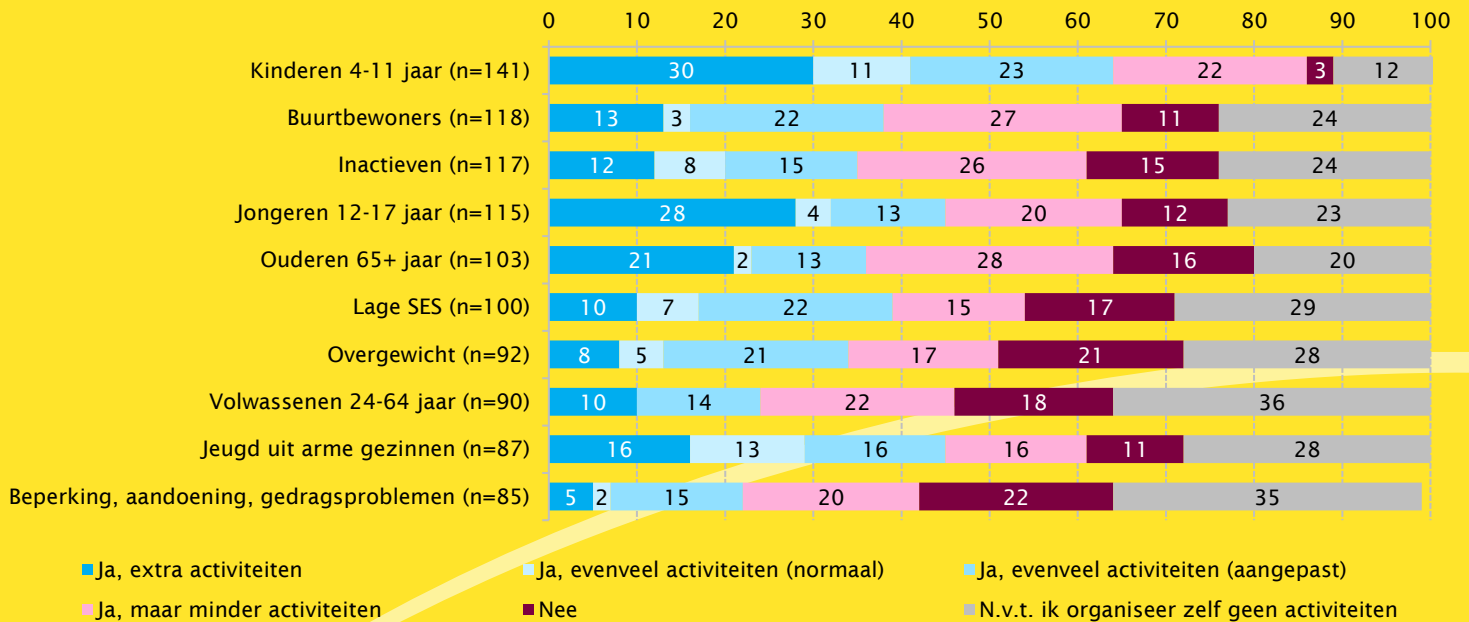
Werk buurtsportcoach veranderd, maar niet meer fte

Ondanks dat het sport- en beweeggedrag van inwoners volgens buurtsportcoaches is afgenomen, geeft 93 procent van de ondervraagde werkgevers van buurtsportcoaches (n=106), zoals gemeenten, sportorganisaties en

welzijnsinstellingen, aan dat de coronacrisis geen invloed heeft gehad op het aantal formatieplaatsen (fte) aan buurtsportcoaches. 6 procent geeft aan dat het aantal fte is toegenomen, terwijl 1 procent zegt dat dit is afgenomen (niet in figuur).

Negen tiende geeft aan dat de coronacrisis en bijbehorende coronamaatregelen wel het werk van de buurtsportcoaches hebben beïnvloed, vooral de manier waarop zij sport- en beweegactiviteiten aan inwoners hebben aangeboden (64%). Zo zijn in plaats van fysieke (groeps)lessen online sport- en beweeglessen aangeboden en zijn binnenactiviteiten verplaatst naar buiten. Dit komt overeen met de resultaten uit onderzoek naar de eerste lockdown (Van Stam & Heijnen, 2020). Twee vijfde geeft aan dat door de coronamaatregelen de taken van de buurtsportcoaches zijn veranderd het afgelopen jaar. Zo kregen buurtsportcoaches de taak om sportverenigingen (meer) te ondersteunen, functioneerden zij als vraagbaak voor sport- en beweegaanbieders bij coronagerelateerde vragen en hebben zij eenzame ouderen thuis bezocht. Twee vijfde zegt ook dat door de coronacrisis andere doelgroepen zijn bereikt. Buurtsportcoaches hebben zich bijvoorbeeld meer gericht

Figuur 3 Doelgroepen waarvoor buurtsportcoaches het vaakst worden ingezet en (extra) activiteiten die zij hebben georganiseerd om deze doelgroepen tijdens de coronacrisis (weer) in beweging te krijgen en houden (in procenten)

Bron: Mulier Instituut/Wij Buurtsportcoaches: online vragenlijst buurtsportcoaches, april 2021.

op sport- en beweegstimulering van en aandacht voor jeugd en (eenzame) ouderen (zie figuur 2).

Iets meer dan de helft van de ondervraagde werkgevers (54%) denkt dat (een deel van) de eerdergenoemde veranderingen in het werk van buurtsportcoaches ook na de coronacrisis worden voortgezet; 28 procent denkt van niet en 18 procent weet het niet (niet in figuur).

Extra activiteiten voor kinderen, jongeren en ouderen

Aan de buurtsportcoaches is gevraagd of en op welke manier zij tijdens de coronacrisis (extra) activiteiten hebben georganiseerd om de doelgroepen waarvoor zij worden ingezet, (weer) in beweging te krijgen en houden. Buurtsportcoaches die zich richten op kinderen, jongeren en ouderen hebben het vaakst extra sport- en beweegactiviteiten georganiseerd (21-30% van de buurtsportcoaches). Voor de overige doelgroepen gaat het om een klein deel van de buurtsportcoaches (5-16%). Een zevende tot een derde van de buurtsportcoaches heeft evenveel activiteiten georganiseerd voor de beoogde doelgroep: 0 tot 13 procent heeft de reguliere sport- en beweegactiviteiten kunnen voortzetten; terwijl 13 tot 23 procent evenveel heeft georganiseerd als voor de

coronacrisis, maar in aangepaste vorm (zie figuur 3). Voorbeelden van aangepast sport- en beweegaanbod zijn: (groeps)activiteiten in de buitenlucht, online beweglessen en challenges, balkonlessen voor ouderen en een-op-een-begeleiding van deelnemers. Dit komt overeen met de resultaten van de werkgevers van buurtsportcoaches, die aangaven dat buurtsportcoaches hun werkwijze door de coronacrisis hebben moeten aanpassen.

Een kwart tot twee vijfde van de buurtsportcoaches heeft minder of helemaal niks kunnen organiseren tijdens de coronacrisis door de verschillende coronamaatregelen (zie figuur 3), zoals de sluiting van binnensportaccommodaties en het verbod op groepstrainingen. Ook angst voor besmetting bij met name 'kwetsbare' doelgroepen, zoals ouderen en mensen met een chronische aandoening, belemmerde de organisatie van activiteiten. Dit zijn juist doelgroepen waarvan buurtsportcoaches het vaakst een afname in sport- en beweeggedrag tijdens de coronacrisis hebben waargenomen (zie figuur 1).

Inwoners maar beperkt bereikt

Ondanks de organisatie van (extra) sport- en beweegactiviteiten geeft een ruime meerderheid van de

buurtsportcoaches aan dat zij de beoogde doelgroepen maar deels hebben bereikt met de activiteiten (niet in figuur). Waar buurtsportcoaches reeds goed contact hadden met de doelgroep (online, telefonisch, fysiek een-op-een) is de doelgroep wel bereikt. Nieuwe deelnemers waren in het algemeen lastiger te bereiken. Ook zijn mensen weggebleven van activiteiten omdat zij bijvoorbeeld niet online of buiten wilden sporten of bang waren voor besmetting met corona.

Conclusies

Buurtsportcoaches zien dat verschillende doelgroepen waarmee zij werken door de coronacrisis minder zijn gaan sporten en bewegen. Ondanks dat het probleem van fysieke inactiviteit onder inwoners groter is geworden, hebben (werkgevers van) buurtsportcoaches hier maar beperkt op kunnen inspelen. Zo is het aantal formatieplaatsen aan buurtsportcoaches nauwelijks veranderd. Buurtsportcoaches hebben door de coronacrisis en bijbehorende coronamaatregelen vooral hun werkwijze aangepast en voor sommige doelgroepen (extra) (aangepaste) sport- en beweegactiviteiten georganiseerd. Tegelijkertijd hebben de coronamaatregelen en angst voor besmetting onder inwoners ervoor gezorgd dat dit niet altijd mogelijk was, waardoor (extra) activiteiten niet altijd gericht waren op de doelgroepen waarbij het sport- en beweeggedrag het vaakst was afgenomen. Bovendien zijn inwoners maar deels bereikt met de georganiseerde activiteiten.

Aangezien mensen die minder zijn gaan sporten en bewegen hun oude sport- en beweeggedrag na de coronacrisis mogelijk niet zomaar weer oppakken (Van den Dool, 2021), is het belangrijk dat hier extra aandacht voor komt. Buurtsportcoaches spelen een sleutelrol bij lokale sport- en beweegstimulering van inwoners. Een verhoogde inzet van buurtsportcoaches om waargenomen toegenomen verschillen in sport- en beweegdeelname te verkleinen, is daarom wenselijk.

Nu de meeste coronamaatregelen zijn opgeheven, zijn er weer mogelijkheden om buurtsportcoaches extra in te zetten op sport- en beweegstimulering van minder actieve inwoners. Hierbij is het belangrijk dat de sport- en beweegdeelname van inwoners beter gemonitord wordt, zodat buurtsportcoaches gericht ingezet worden op de doelgroepen die dat het hardst nodig hebben.

Verantwoording

De resultaten in dit factsheet zijn gebaseerd op online vragenlijsten die in april 2021 zijn uitgezet onder werkgevers van buurtsportcoaches en onder buurtsportcoaches. De vragenlijsten zijn ingevuld door respectievelijk 106 werkgevers van buurtsportcoaches en 209 buurtsportcoaches. Voor het uitzetten van een online vragenlijst onder buurtsportcoaches heeft het Mulier Instituut samengewerkt met Wij Buurtsportcoaches en voor de vragenlijst onder werkgevers met Vereniging Sport en Gemeenten. Dit onderzoek is onderdeel van het onderzoeksproject 'Ongelijkheid in sport en bewegen onder COVID-19', dat het Mulier Instituut uitvoert in samenwerking met de Radboud Universiteit en wordt gefinancierd door ZonMw (projectnummer: 10430032010016). Meer informatie over dit onderzoek is [hier](#) te vinden.

Referenties

- Grubben, M., & Hoekman, R. (2021). *Sociale ongelijkheid in sportdeelname* [factsheet 2021/12]. Mulier Instituut.
- NOC*NSF (2020). *Sportdeelname Index december 2020*.
- Ooms, L. (2021). *Corona en sporten en bewegen: aandacht voor sociale ongelijkheid in sport- en beweegdeelname in gemeenten tijdens de coronacrisis* [factsheet 2021/10]. Mulier Instituut.
- Sallis, R., Young, D. R., Tartof, S. Y., Sallis, J. F., Sall, J., Li, Q., Smith, G. N., & Cohen, D. A. (2021). Physical inactivity is associated with a higher risk for severe COVID-19 outcomes: a study in 48440 adult patients. *British Journal of Sports Medicine*, Epub ahead of print: 30 april 2021.
- Schoemaker, J., & De Boer, W. (2021). *Impact van veranderingen in sport en bewegen door het coronavirus in 2020: van coronacrisis naar beweegcrisis?* Sports & Economics Research Centre (SERC)/Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN).
- Van den Dool, R. (2021). *Motivatie om te sporten en bewegen voor volwassenen 2011, 2018 en 2020* [factsheet 2021/5]. Mulier Instituut.
- Van Stam, W., & Heijnen, E. (2020). *De impact van de coronamaatregelen op de werkzaamheden van buurtsportcoaches* [factsheet 2020/14]. Mulier Instituut.